

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલત, અમદાવાદ

ક્રિમીનલ અપીલ નં. ૬૨/૨૦૦૦

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાવારપત્રોના રિપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે?	
૨.	રિપોર્ટર્સને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	
૩.	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવાં ઇચ્છે છે?	

૪.	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન કે તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલ કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	
----	--	--

=====

શાંતિલાલ હરીભાઈ વણકર....અપીલકર્તા(ઓ)

વિ.

ગુજરાત રાજ્ય....સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

એમ/એસ ઠક્કર એસોસિ., અપીલકર્તા માટેના વકીલ (એસ) ક્રમાંક ૧

શ્રી કે.એલ. પંડ્યા, અધિક સરકારી વકીલ, વિરોધી(ઓ)/સામાવાળા(ઓ)

ક્રમાંક ૧ માટે

=====

ન્યાયપીઠ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ કે.જે. ઠાકર

તારીખ : ૨૫/૦૩/૨૦૧૫

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ મૂળ આરોપી ક્રમાંક ૧-અપીલકર્તા દ્વારા કરાયેલી અપીલ છે, જેમાં અહીં, વિદ્વાન વિશેષ ન્યાયાધીશ, પંચમહાલ, ગોધરા (ટૂંકમાં, ‘નીચલી અદાલત’) દ્વારા તારીખ : ૦૭.૦૧.૨૦૦૦ના ચુકાદો અને હુકમને પડકારવામાં આવ્યો છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન નીચલી અદાલતે અહીંના આરોપી ક્રમાંક ૧-અપીલકર્તાને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમની કલમ ૭, ૧૨, ૧૩(૧)(૩) અને ૧૩(૨) હેઠળ દંડનીય ગુનામાં દોષિત ઠેરવીને ત્રણ વર્ષના કઠોર કેદની સજા તથા રૂ. ૩,૦૦૦/-નો દંડ ફરમાવ્યો હતો અને દંડની ચુકવણીમાં નિષ્ફળ રહેવા પર વધુ એક વર્ષની કઠોર કેદની સજા પણ ફરમાવી હતી, જ્યારે સંદેહનો લાભ આપીને મૂળ આરોપી ક્રમાંક ૨ને નિર્દોષ છૂટકારો આપ્યો હતો।

૨. ફરિયાદ પક્ષના કેસની સંક્ષિપ્ત હકીકતો, જેમ નીચલી અદાલતમાં રજૂ કરવામાં આવી, તે આ મુજબ છે કે મૂળ ફરિયાદીને ગુપ્ત માહિતી મળી હતી કે પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્ર, ગર્બાડામાં ફરજ બજાવતા કર્મચારીઓ દ્વારા લાંચ સ્વીકારવામાં આવી રહી હતી. અહીંનો આરોપી નં. ૧-અપીલકર્તા તે સમયના સંબંધિત તબક્કે પિયન તરીકે ફરજ બજાવતા હતા, જ્યારે આરોપી નં. ૨ ફાર્માસિસ્ટ તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. તેથી, ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવ્યો અને આ હેતુ માટે છન્ન સાક્ષી, એટલે કે પી.ડબ્લ્યુ.-૨, ની મદદ લેવામાં આવી, જેને પોતે તથા પોતાની પુત્રીની તબીબી સારવાર કરાવવા માટે ગર્બાડા મોકલવામાં આવી હતી. ત્યાં પહોંચ્યા બાદ, આરોપી નં. ૨એ પી.ડબ્લ્યુ.-૨ને બિમારીની વિગતો

પૂછીઅને તે કેસ પેપર્સમાં નોંધ્યા અને ત્યારબાદ, પી.ડબ્લ્યુ.-૨ તથા તેની પુત્રીને ઈન્જેક્શન આપ્યા પછી, આરોપી નં. ૧ને તેણીને દવાઓ આપવા કહ્યું. ત્યારબાદ આરોપી નં. ૧એ પી.ડબ્લ્યુ.-૨ને દવાઓ આપી અને આ દવાઓ કેવી રીતે લેવી તેની સમજ આપી. ત્યારપછી, પી.ડબ્લ્યુ.-૨એ પંચની હાજરીમાં લાંચરૂપે રૂ. ૨૦/- આરોપી નં. ૧ને આપ્યા, જે આરોપી નં. ૧ દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યા હોવાનું કહેવાય છે અને ત્યારબાદ આરોપીઓ પકડવામાં આવ્યા. ત્યારબાદ, બંને આરોપી નં. ૧ અને ૨ સામે ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવ્યું. ટ્રાયલ દરમિયાન, આરોપીઓએ દોષ સ્વીકાર્યો ન હોવાથી, ટ્રાયલ ચલાવવામાં આવી.

૩. નીચલી અદાલતમાં સુનાવણી દરમિયાન, આરોપીના દોષને સ્થાપિત કરવા માટે, ફરિયાદ પક્ષે નીચેના સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી;

ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષી નંબર	સાક્ષીનું નામ	આંક નંબર
૧	વસંત કાળજીભાઈ નિનામા	૭
૨	કાન્તાબેન બાલુભાઈ	૧૧
૩	કાંતિલાલ પ્રેમશંકર	૧૩
૪	અબ્દુલરહેમાન મહમ્મદભાઈ જામસા	૧૪

જ. મૌખિક પુરાવાઓ ઉપરાંત, ફરિયાદ પક્ષે પોતાના કેસના સમર્થનમાં નીચેના દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પણ રજૂ કર્યા હતા;

અનુ. ક્ર.	દસ્તાવેજોની વિગતો	આંક નંબર
૧	કેસ પેપર્સ	૧૬
૨	મર્યાદા	૧૭
૩	દર્દીઓની યાદી	૧૮
૪	કાર્યપાલક ઈજનેર દ્વારા લખાયેલ સ્મરણપત્ર	૧૯
૫	હાજરી રજિસ્ટર	૨૧
૬	આરોપી ક્રમાંક ૧નો હસ્તાંતરણ હુકમ	૨૩
૭	આરોપી નં. ૨નો હસ્તાંતરણ હુકમ	૨૫
૮	મંજૂરી	૨૭

પ. નીચલી અદાલતમાં સુનાવણીના અંતે, દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપી નં. ૧ અને ૨ ના વિશેષ નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા, અને ત્યારબાદ, નીચલી અદાલતે ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત આક્ષેપિત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો. તેથી, હાલની અપીલ દાખલ કરવામાં આવી છે.

૬. શ્રી જોશી, આરોપી તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલે દઢતાપૂર્વક રજૂઆત કરી કે નીચલી અદાલતે પડકારિત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરતાં ગંભીર ભૂલ કરી હતી, કારણ કે તેણે રેકૉર્ડ સામગ્રીની યોગ્ય દૃષ્ટિએ મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળતા દર્શાવી હતી. તેમણે રજૂઆત કરી કે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા સાક્ષીઓની પુરાવાશક્તિ તથા તેના દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજી પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, નીચલી અદાલતે આરોપી નં.૧ને તેના વિરુદ્ધ મૂકાયેલા આરોપોમાં દોષિત ન હોવાનું ઠરાવવું જોઈતું હતું. તેથી, તેમણે પ્રાર્થના કરી કે અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે.

૭. બીજી તરફ, સામાવાળા-રાજ્ય તરફથી ઉપસ્થિત વિદ્વાન અતિરિક્ત જહેર અભિયોજક શ્રી પાંડ્યા એ અપીલનો વિરોધ કર્યો અને રજૂઆત કરી કે નીચલી અદાલતે રેકૉર્ડ સમગ્ર સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા બાદ આરોપીને દોષિત ઠેરવ્યો છે, અને તેથી આ અદાલત દ્વારા કોઈ હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી તથા અપીલ નામંજૂર કરવામાં આવે.

૮. મૂળ આરોપી નં. ૧ તરફના વિદ્વાન વકીલ તેમજ સામાવાળા-રાજ્ય તરફના વિદ્વાન સરકારી અભિયોજકને સાંભળ્યા બાદ અને તેમની સહાયથી રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીનું પરિશીલન કર્યું.

૯. નિર્ધારિત તારીખ અને સમયે મૂળ આરોપી ક્રમાંક ૧એ છટકું સાક્ષી પાસેથી ગેરકાયદેસર રકમની માંગણી કરી હતી અને તે સ્વીકારી હતી, તે સાબિત કરવા માટે ફરિયાદ પક્ષે તેણીની ફરિયાદપક્ષના સાહેદ-૨ તરીકે તપાસ કરી હતી.

ફરિયાદપક્ષના સાહેદ-૨એ પોતાની સાક્ષીગિરીમાં (આંક-૨) જણાવ્યું હતું કે, તેની પુત્રી બીમાર હોવાથી તે પોતાના પતિ સાથે દવાખાને ગઈ હતી અને નામ નોંધાવ્યા બાદ તેઓ દવાખાનામાં પ્રવેશ્યા ત્યારે કોઈ પોલીસકર્મી તેને મળ્યો નહોતો અને તેણે કોઈને ઓળખ્યા નહોતા તથા તેને કોઈ પૈસા આપવામાં આવ્યા નહોતા. જોકે, તેણીએ જણાવ્યું હતું કે આરોપી ક્રમાંક ૧એ રૂ.૩૦/-ની માંગણી કરી હતી અને તેણે તેને તે રકમ આપી હતી, ત્યાર બાદ કંઈ બન્યું નહોતું અને તે પોતાના ઘરે ચાલી ગઈ હતી. ફરિયાદપક્ષના સાહેદ-૨એ ફરિયાદ પક્ષના કેસને સમર્થન ન આપતાં તેણીને શત્રુ સાક્ષી જાહેર કરવામાં આવી હતી અને માનનીય અતિરિક્ત સરકારી વકીલ દ્વારા તેણીની પ્રતિપરીક્ષા કરવામાં આવી હતી. પોતાની પ્રતિપરીક્ષામાં ફરિયાદપક્ષના સાહેદ-૨એ આ બાબતનો ઇનકાર કર્યો હતો કે તે છટકામાં સહયોગ આપવા સંમત થઈ હતી. ત્યારબાદ તેણીએ યુ.વી. લાઈટ વગેરેનો પ્રયોગ કેવી રીતે કરવામાં આવ્યો હતો અને તે પોતાની પુત્રી તથા પંચ ક્રમાંક ૧ નામના એક વ્યક્તિ સાથે આરોપીઓ પાસે કેવી રીતે ગઈ હતી, જ્યાં આરોપી ક્રમાંક ૨એ તેને ઇન્જેક્શન આપ્યું હતું અને આરોપી ક્રમાંક ૧એ રકમ સ્વીકારી હતી, તે અંગે જણાવ્યું હતું. ત્યારબાદ તેણીએ જણાવ્યું હતું કે મેં કહ્યું હતું કે પૈસા અલમારીના બોક્સમાં રાખેલા છે અને પૈસા શોધી કાઢ્યા બાદ તથા તેમના પર પ્રકાશ પાડતાં તેઓ ઝળહળી રહ્યા હતા. પરંતુ તેણીએ એ વાતનો ઇનકાર કર્યો હતો કે તેના હાથ પણ ઝળહળી રહ્યા હતા. વધુમાં, પોતાની પ્રતિપરીક્ષામાં ફરિયાદપક્ષના સાહેદ-૨એ જણાવ્યું હતું કે તેના પતિએ તેને જાણ કરી હતી કે તેણે આરોપી ક્રમાંક ૧ને રૂ.૨૦/- આપ્યા હતા.

૧૦. પીડબલ્યુ-૧, જેઓ ટ્રેપ દરમિયાન પંચ નં.૧ તરીકે કાર્યરત હતા, તેમણે પોતાના નિવેદનમાં (આંક-૭) જણાવ્યું હતું કે ૦૫.૧૦.૧૯૯૫ના રોજ તેમને પંચ તરીકે કાર્ય કરવા માટે એસીબી કચેરી, ગોધરા ખાતે બોલાવવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ દીવો, સાબુ વગેરે લઈને અને પ્રાથમિક પંચનામું તૈયાર કરીને તેઓ ગરબાડા ગયા હતા. ગરબાડા પહોંચ્યા ત્યારે, તેમની પાસે એક નાનાં બાળક સાથે આવેલ એક દંપતીને સારવાર બાબતે પૂછવામાં આવ્યું, અને તે દંપતીએ તેમને જણાવ્યું કે ડોક્ટર રૂ.૧૦/- થી રૂ.૨૦/- લે છે. દંપતીએ ટ્રેપમાં સહકાર આપવા સંમતિ આપતાં, તેમણે રૂ.૧૦/- ની ચાર ચલણી નોટો અને રૂ.૫/- ની બે ચલણી નોટો તૈયાર કરી, અને તે નોટો ટ્રેપમાં છદ્મ પંચ તરીકે કાર્ય કરવાની હતી તેવી મહિલાના શાલના છેડે બાંધી દીધી હતી. ત્યારબાદ, કલંકિત ચલણી નોટો ઉપર તથા વગર આન્થ્રેસિન પાવડરના ચુ.વી. પ્રકાશનો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો. પછી, મહિલા અને પીડબલ્યુ-૧ દવાખાનામાં ગયા અને તે સમયે ખુરશી પર બેઠેલ વ્યક્તિએ મહિલાને પૂછ્યું કે શું તકલીફ છે, અને મહિલાએ કહ્યું કે તેને તાવ છે. ખુરશી પર બેઠેલ વ્યક્તિએ ત્યારબાદ અન્ય એક વ્યક્તિને ચોક્કસ દવાઓ આપવા સૂચના આપી અને તેણે તેણીને ઈન્જેક્શન આપ્યું. પછી મહિલાએ કેટલો રકમ આપવો તે પૂછ્યું, અને જેમણે દવાઓ આપી હતી તે વ્યક્તિએ તેણીને રૂ.૨૦/- આપવા કહ્યું. તેથી, મહિલાએ રૂ.૧૦/- ની એક ચલણી નોટ અને રૂ.૫/- ની બે ચલણી નોટો આપી, જે તે વ્યક્તિએ કબાટમાં રહેલા બોક્સમાં મૂકી દીધી. ત્યારબાદ સંકેત આપવામાં આવ્યો અને એસીબીના અધિકારીઓ તથા પંચ નં.૨ દવાખાનામાં

ધસી આવ્યા, અને પૂછવામાં આવતા, પીડબલ્યુ-૧એ બતાવ્યું કે કોણે નાણાં સ્વીકાર્યા હતા અને તેણે તે ક્યાં મૂક્યા હતા. ત્યારબાદ, એક કોન્સ્ટેબલે કલંકિત ચલણી નોટો બોક્સમાંથી બહાર કાઢી અને તેની સંખ્યાઓની સરખામણી કરતાં, તે પંચનામામાં દર્શાવેલ ચલણી નોટોની સંખ્યાઓ સાથે મેળ ખાતી હતી. ત્યારબાદ, યુ.વી. પ્રકાશ સાથે પ્રયોગ કરતાં, કલંકિત ચલણી નોટો સ્વીકારનાર વ્યક્તિના હાથો અને જે શાલના છેડે તે નોટો બાંધવામાં આવી હતી, તે શાલ તેજસ્વી દેખાઈ, અને પંચનામું પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું. ત્યારબાદ, પીડબલ્યુ-૧એ આરોપી નં.૨ને કલંકિત ચલણી નોટો સ્વીકારનાર વ્યક્તિ તરીકે અને આરોપી નં.૧ને ઓળખ્યા. મૂળ આરોપી નં.૧ અને રના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આ સાક્ષીની લાંબી જિરહ કરવામાં આવી હતી. આરોપી નં.૧ના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી જિરહમાં, આ સાક્ષીએ જણાવ્યું હતું કે ગરબાડા જવા પહેલાં તેમને એ માહિતી આપવામાં આવી હતી કે ગામના લોકોને સંપર્ક કરીને ડોક્ટર લાંચ લે છે કે નહીં તે બાબતની તપાસ કરવી છે. પીડબલ્યુ-૨ સિવાય, દવાખાનામાં જતા તેઓએ અન્ય કોઈની પાસેથી કોઈ પૂછપરછ કરી નહોતી. અમે ડોક્ટર હાજર હતા કે નહોતા તે બાબતની ખાતરી કરી નહોતી, અને ડોક્ટર લાંચ લે છે કે નહીં તે બાબતે પીડબલ્યુ-૨ના પતિ રામનને પણ તેમણે કશું પૂછ્યું નહોતું. આ સાક્ષીએ જણાવ્યું હતું કે પીડબલ્યુ-૨ને ટ્રેપની સમજ આપવામાં આવી હતી તે બાબતે કોઈ નોંધ કરવામાં આવી નહોતી. ત્યારબાદ તેણે જણાવ્યું હતું કે ડોક્ટર હાજર હતા કે નહોતા તે તેને ખબર નથી. આ સાક્ષીએ એ પણ જણાવ્યું હતું કે પીડબલ્યુ-૨ની તલાશી લેવામાં આવી હતી કે નહોતી તે પણ તેને ખબર નથી.

ત્યારબાદ પીડબલ્યુ-૧એ જણાવ્યું હતું કે તેમની સાથે કોઈ મહિલા પંચ નહોતી. પીડબલ્યુ-૧એ જણાવ્યું હતું કે બાકી રહેલા રૂ.૩૦/-નું શું થયું તે તેને ખબર નથી. પીડબલ્યુ-૨એ જણાવ્યું હતું કે કેસ પેપર્સ તૈયાર કરનાર વ્યક્તિ અને આરોપી એક જ હતા કે નહોતા તે તે જાણતો નથી. પીડબલ્યુ-૧એ જણાવ્યું હતું કે કેસ પેપર્સ અને કલંકિત ચલણી નોટો ધરાવતું બોક્સ બે અલગ વ્યક્તિઓ પાસેથી અને બે અલગ સ્થળેથી જપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું. પીડબલ્યુ-૧એ જણાવ્યું હતું કે પીડબલ્યુ-૨એ કેસ પેપર્સ પાછા આપ્યા હતા કે નહોતા તે તેને ખબર નથી. પીડબલ્યુ-૧એ જણાવ્યું હતું કે કેસ પેપર્સ પર યુ.વી. લેમ્પનો પ્રયોગ કરવામાં આવ્યો હતો કે નહોતા તે તેને ખબર નથી. આ સાક્ષીએ એ પણ જણાવ્યું હતું કે યુ.વી. લેમ્પમાં કેટલા પ્રકાશ હતા તે પણ તેને ખબર નથી અને પ્રકાશનો પ્રયોગ લેમ્પના કયા ભાગ સાથે કરવામાં આવ્યો હતો તે પણ તેને ખબર નથી. ત્યારબાદ, આરોપી નં.૨ના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી જિરહ દરમિયાન, આ સાક્ષીએ જણાવ્યું હતું કે ઓરડા બહાર ડોક્ટરનું નેમપ્લેટ હતું કે નહોતું તથા કબાટના દરવાજા ૧૮૦ ડિગ્રી સુધી ખુલ્લા થાય છે કે નહીં તે તેને ખબર નથી. તેણે જણાવ્યું હતું કે દવાઓ આપવામાં આવી ત્યારે દરવાજા બંધ હતા કે નહોતા તે પણ તેને ખબર નથી. વધુમાં, પીડબલ્યુ-૧એ જણાવ્યું હતું કે જ્યારે પીડબલ્યુ-૨ને ઇન્જેક્શન આપવામાં આવ્યું ત્યારે તે હાજર હતો. ત્યારબાદ તેણે જણાવ્યું હતું કે ઇન્જેક્શન તેના ખભા પર આપવામાં આવ્યું હતું કે નિતાંબ પર અને કેટલા ઇન્જેક્શન આપવામાં આવ્યા હતા તે તેને ખબર નથી.

પીડબલ્યુ-૧એ એ પણ જણાવ્યું હતું કે પીડબલ્યુ-૨ સિવાય અન્ય દર્દીઓ હતા કે નહોતા તે પણ તેને ખબર નથી.

૧૧. પુરાવા-૧ અને પુરાવા-૨ની સાક્ષીમાંથી, જેઓ આ કેસના મહત્વના સાક્ષીઓ છે અને જેમની હાજરીમાં આરોપી નં. ૧એ લાંચની માંગણી કરી અને સ્વીકારી હોવાનું આક્ષેપ છે, તેવું કહી શકાય નહીં કે ફરિયાદ પક્ષે પોતાનો કેસ સફળતાપૂર્વક સાબિત કર્યો છે. પુરાવા-૨, જેમને દૂષિત ચલણી નોટો આપવામાં આવી હોવાનું આક્ષેપ છે, તેમણે ફરિયાદ પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો નહોતો અને તેમની સાક્ષીમાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે તેમને કોઈ પૈસા આપવામાં આવ્યા નહોતા, ન તો કોઈ પોલીસ કર્મચારી તેમને મળ્યા હતા. હવે, સુસ્થાપિત કાનૂન છે કે ફરિયાદી અથવા છદ્મ સાક્ષીને દૂષિત ચલણી નોટો આપતાં પહેલાં તેની તલાશી લેવાઈ આવશ્યક છે. હાલના કેસમાં, છદ્મ પંચ મહિલા હતી અને સ્વીકાર્ય રીતે દરોડા દળ સાથે કોઈ મહિલા પંચ અથવા અધિકારી સાથે નહોતા. પુરાવા-૪એ પોતાની સાક્ષીમાં ઉપરોક્ત હકીકત સ્વીકારી હતી, જ્યારે પુરાવા-૧એ પોતાની સાક્ષીમાં જણાવ્યું હતું કે તેને ખબર નથી કે પુરાવા-૨ની તલાશી લેવાઈ હતી કે નહીં. વધુમાં, પુરાવા-૧ના જણાવ્યા મુજબ, પુરાવા-૨ને રૂ. ૧૦/-ના ચાર ચલણી નોટો અને રૂ. ૫/-ની બે ચલણી નોટો આપવામાં આવી હતી. હવે, પુરાવા-૨ની સાક્ષી મુજબ, તેમણે આરોપી નં. ૧ને રૂ. ૩૦/- આપ્યા હતા, જ્યારે પુરાવા-૧ અને પુરાવા-૨ની સાક્ષી મુજબ આરોપીને માત્ર રૂ. ૨૦/-, એટલે કે રૂ. ૧૦/-ની એક ચલણી નોટ અને રૂ.

૫/-ની બે ચલણી નોટો આપવામાં આવી હતી. હવે, આ બાબતે અનુસંધાન અધિકારી એવા પુરાવા-૪ની સાક્ષી જોવામાં આવે તો, આ સાક્ષીએ જણાવ્યું હતું કે રૂ. ૧૦/-ની બે ચલણી નોટો પર યુ.વી. લેમ્પ પ્રયોગ કરવામાં આવતા તે ચમકતી જણાઈ. એટલે કે, પુરાવા-૨ની સાક્ષી મુજબ માત્ર રૂ. ૧૦/-ની બે દૂષિત ચલણી નોટો જ હતી. આમ, માત્ર પુરાવા-૧, પુરાવા-૨ અને પુરાવા-૪ દ્વારા દર્શાવાયેલ રકમમાં જ ભિન્નતા નથી, પરંતુ તે કયા મૂલ્યવર્ગની હતી તેમાં પણ દરેક સાક્ષીની વાતમાં ભિન્નતા છે. ત્યારબાદ, બાકીની ચલણી નોટો અંગે ક્યાંય એક શબ્દ પણ ઉચ્ચારવામાં આવ્યો નથી, કારણ કે ફરિયાદ મુજબ પુરાવા-૨ને રૂ. ૧૦/-ની ચાર નોટો અને રૂ. ૫/-ની બે નોટો આપવામાં આવી હતી. વધુમાં, જો કે પુરાવા-૧એ જણાવ્યું હતું કે તે સમગ્ર સમય પુરાવા-૨ સાથે રહ્યો હતો, તો પણ તેણીને કેટલા ઈન્જેક્શન આપવામાં આવ્યા હતા તે બાબતે તે જણાવી શક્યો નહોતો અને એટલું સુધી કહી શક્યો નહોતો કે ઈન્જેક્શન તેના ખભામાં આપવામાં આવ્યું હતું કે નિતંબમાં. તે એ બાબતે પણ જણાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યો કે પુરાવા-૨ને દવાઓ અને ઈન્જેક્શન આપ્યા બાદ તેણે કેસના કાગળો પરત આપ્યા હતા કે નહીં. ઉપરાંત, પુરાવા-૧ અને પુરાવા-૨ની સાક્ષીમાં અનેક વિસંગતિઓ છે, જે મામલાના મૂળ સુધી પહોંચે છે. આમ, પુરાવા-૧ની સાક્ષી વિશ્વાસ ઉપજાવતી નથી અને તે અંગે શંકા ઊભી કરે છે કે શું તે ખરેખર ફાંદામાં સામેલ થયો હતો, જેમ તે દાવો કરે છે, કારણ કે અનેક મહત્વપૂર્ણ મુદ્દાઓ પર તેણે માત્ર એટલું જ જણાવ્યું હતું કે તેને ખબર નથી અથવા યાદ નથી. અહીં નોંધનીય છે કે એ.સી.બી.ના અધિકારીઓએ

પ્રક્રિયાત્મક બાબતો અંગે ફરિયાદ પક્ષના કેસને ટેકો આપ્યો છે, પરંતુ હકીકત એ છે કે જ્યારે પુરાવા-રએ આરોપી નં. ૧ને આક્ષેપિત રૂપે પૈસા આપ્યા હતા, ત્યારે તેઓ ત્યાં હાજર નહોતા.

૧૨. પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લેતાં, સર્વોચ્ચ અદાલતના “સુરજ માલ વિ. રાજ્ય (દિલ્હી પ્રશાસન)” માંના નિર્ણયનો, (૧૯૭૯) ૪ એસસીસી ૭૨૫, ઉલ્લેખ કરવો અસ્થાને નહીં ગણાય, જેમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે, લાંચની રકમની માત્ર વસૂલાત, જે પરિસ્થિતિઓમાં તે આપવામાં આવી હતી તે પરિસ્થિતિઓથી વિમુક્ત રહીને, આરોપીને દોષિત ઠેરવવા માટે પૂરતી નથી, જ્યારે કેસમાં રહેલું મુખ્ય પુરાવો વિશ્વસનીય ન હોય અને કેસ વાજબી સંશયથી પરે સાબિત ન થયો હોય. આ અદાલતે પણ “ગોપાલલાલ ઘિસુલાલ છીપા અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્ય”, ૧૯૯૮ (૧) જીએલએચ ૯૪૩, માં સમાન અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો હતો, જેમાં તેણે ઠરાવ્યું હતું કે ‘માંગણી’ અને ‘સ્વીકાર’ કોઈપણ સંશય વિના સાબિત થવા આવશ્યક છે અને જો તેમમાંથી એક પણ, જે મહત્વપૂર્ણ અંગ છે, સાબિત ન થાય, તો અપરાધ ઘટિત થયો હોવાનું કહી શકાય નહીં.

૧૩. ઉપરોક્ત દૃષ્ટિકોણને ધ્યાને લેતા, સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણય “સત્વીર સિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ દિલ્હી શ્રૂસીબીઆઈ”, એઆઈઆર ૨૦૧૪ એસસી ૩૭૯૮ નો સંદર્ભ લેવો પણ પ્રાસંગિક રહેશે. તે મામલામાં નીચલી અદાલતે નોંધ્યું હતું કે ફરિયાદ પક્ષ મૂળ આરોપી તરફથી માંગણી અને સ્વીકાર સાબિત

કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું હતું, અને તેથી આરોપીને તેના વિરુદ્ધ લાદવામાં આવેલા ભ્રષ્ટાચારના આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂક્યો હતો. જોકે, અપીલમાં દિલ્હી હાઇકોર્ટે નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને હુકમ રદ કરી દીધો અને ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ હેઠળ આરોપીને દોષિત ઠેરવ્યો હતો. આથી અસંતુષ્ટ થઈ, મૂળ આરોપીએ સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અરજી કરી અને સર્વોચ્ચ અદાલતે વડી અદાલતનો હુકમ રદ કર્યો. દિલ્હી વડી અદાલતનો હુકમ રદ કરતાં, સર્વોચ્ચ અદાલતે પરા-૩૭માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું;

“૩૭. હાઇકોર્ટે તેની અપીલ અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરતી વખતે આ અદાલતે નિર્ધારિત કરેલી મર્યાદાઓનું ઉલ્લંઘન કરીને નીચલી અદાલતના નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમને રદ કર્યો છે. તેથી, આ નિષ્કર્ષો માત્ર કાયદાની દૃષ્ટિએ ત્રુટિપૂર્ણ જ નથી, પણ કાયદાની દૃષ્ટિએ દૂષિત પણ છે. સીઆરએલ.એ. નં. ૯૨૦ ઓફ ૨૦૧૧ ૩૧ રાજ્ય કેરળ વિ. સી.પી. રાવ (ઉપરોક્ત) માંથી સંબંધિત પરિચ્છેદો નીચે મુજબ ઉદ્ઘૃત કરવામાં આવે છે:

“૧૩. આ નિષ્કર્ષ પર પહોંચતાં, અમને એ સુસ્થિર સિદ્ધાંત સ્મરણમાં આવે છે કે જ્યારે અદાલતે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામે ઊભા થતા અપીલમાં પોતાના વિવેકાધિકારનો ઉપયોગ કરવાનો હોય, ત્યારે અદાલતે યાદ રાખવું જોઈએ કે વડી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદાથી આરોપીની નિર્દોષતા વધુ એકવાર પુનઃસ્થાપિત થાય છે. વડી અદાલતના આવા નિર્ણય સામે, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં આ અદાલત દ્વારા હસ્તક્ષેપની વ્યાપ્તિ આ

અદાલતની ત્રણ ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે સંવત સિંહ વિ. રાજ્ય રાજસ્થાન માં અતિ સંક્ષેપમાં આ રીતે નિર્ધારિત કરી છે. એસ.સી.આર. પૃષ્ઠ ૧૨૯ પર, સુબ્બા રાવ, ન્યાયાધીશ (તત્કાલીન મહોદય) એ સિદ્ધાંતો આ મુજબ ઉદ્ઘાટિત કર્યા:

“૯. ઉપરોક્ત ચર્ચામાંથી નીચેના પરિણામો નીકળે છે: (૧) અપીલીય અદાલતને તે પુરાવાની સમીક્ષા કરવાનો પૂર્ણ અધિકાર છે, જેના આધાર પર નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ આધારિત છે; (૨) શિવ સ્વરૂપના કેસમાં નક્કી કરવામાં આવેલા સિદ્ધાંતો, એવી અપીલનું નિકાલ કરતી વખતે અપીલીય અદાલતના અભિગમ માટે યોગ્ય માર્ગદર્શન પૂરું પાડે છે; અને (૩) આ અદાલતના ચુકાદાઓમાં વપરાયેલી વિવિધ શબ્દરચના, જેમ કે,

(૧) ‘પર્યાપ્ત અને પ્રબળ કારણો’, (૨) ‘સારા અને પૂરતા સ્પષ્ટ કારણો’, અને (૩) ‘મજબૂત કારણો’,નો આશય નિર્દોષ છૂટકારાના વિરુદ્ધની અપીલમાં અપીલી અદાલતની નિર્વિવાદ સત્તાને સીમિત કરવાનો નથી, જેથી તે સમગ્ર પુરાવાનું પુનર્વિચારણ કરી પોતાની સ્વતંત્ર નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે; પરંતુ એવું કરતાં તે માત્ર હકીકતના પ્રશ્નો પર અસર પાડતા રેકૉર્ડ દરેક મુદ્દા તથા નીચલી અદાલતે પોતાના નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમના સમર્થનમાં આપેલા કારણોને જ ધ્યાનમાં લઈને એ હકીકતો અંગેનો નિષ્કર્ષ ન કાઢે એટલું જ નહીં, પરંતુ પોતાના ચુકાદામાં તે કારણોનું પણ સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ કરે, જે તેને એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચાડે કે નિર્દોષ છૂટકારો યોગ્ય નહોતો.”

૧૪. વર્તમાન મામલે, ફરિયાદ પક્ષ આરોપી નં. ૧ તરફથી ‘માંગણી’ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે. તેના વિરુદ્ધ, પી.ડબ્લ્યુ.-૧ અને પી.ડબ્લ્યુ.-૨ના પુરાવાઓથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ઇન્જેક્શનો આપ્યા બાદ અને દવાઓ આરોપી નં. ૧ દ્વારા પી.ડબ્લ્યુ.-૨ને સોંપવામાં આવ્યા પછી, તેણીએ, કોઈ પણ માંગણી કરવામાં આવી ન હતી છતાં, સ્વેચ્છાએ ઉક્ત રકમ આરોપી નં. ૧ને સોંપી હતી, અને તેથી, માંગણીના અભાવે, નીચલી અદાલત આરોપી નં. ૧ને તેની વિરુદ્ધ આક્ષેપિત આરોપો માટે દોષિત ઠેરવવા માટે ન્યાયસંગત ન હતી, અને તેથી, નીચલી અદાલતનો ચુકાદો અને હુકમ રદ કરવામાં આવવો જરૂરી છે.

૧૫. પરિણામે, આ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે છે. નીચલી અદાલતનો ૦૭.૦૧.૨૦૦૦ના રોજનો ચુકાદો અને હુકમ, જેમાં મૂળ આરોપી ક્રમાંક ૧ – અપીલકર્તાને, અહીં, ભ્રષ્ટાચાર નિવારણ અધિનિયમ, ૧૯૮૮ની ધારા ૭ના ભંગ બદલ ધારા ૧૨, ૧૩(૧)(૩) અને ૧૩(૨) હેઠળ દંડનીય ઠેરવી દોષિત ઠરાવવામાં આવ્યો હતો, તે રદ કરવામાં આવે છે અને આરોપી ક્રમાંક ૧ને નિર્દોષ છૂટકારો આપવામાં આવે છે. તેમણે, જો કોઈ દંડની રકમ ભરેલી હોય, તો તે તેમને પરત ચૂકવવામાં આવે. આર. એન્ડ પી. તાત્કાલિક સંબંધિત અદાલતમાં પરત મોકલવામાં આવે.

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

ઉમેશ

The translation of this judgment has been provided by M/s

Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====